

Çöplükten al insanlığın haberini

Yazan: Karin Karakaşlı

"Çöplükler, şehirlerin tıptı tıpına aynasıdır... Bir şehir pisse, aşağılıkta, kallesse, acımasızsa o şehrin çöplükleri bin misli daha pis kokar. Leş gibi..."

"Bir çöplük, bence bir şehir demektir." Böyle diyor edebiyatın çınarı Yaşar Kemal *Kalemler* adlı kitabında. **Yapı Kredi Yayınları'nın** Doğan Kardeş serisinden çıkan **kitap**, genç kuşakları bu büyük usta ile buluşturmak için sıcak bir fırsat.

Sedat Girgin'in resimleriyle renklenmiş öykü, Yaşar Kemal'in vurucu anlatımının benzersiz bir ürünü. Bu kez şehrin çöplüklerine buyur ediyor ustamız bizi. "Hiçbir şey, hiç kimse İstanbul'u çöplükleri kadar anlatamadı bana" diyerek örüyor ilk ilmeği. Ve bu takıntısının sebebi olarak da martıları gösteriyor bize. İstanbul dekorunun vazgeçilmez parçası martılar, hayatlarını gözleyen anlatıcıyı, ana besin yerlerinden biri olan çöplüklere sürüklüyor. Anlatıya kalbini koyduğu derinden hissedilen Sedat Girgin sadece tekli resimler değil, nice ayrıntılı çizimle süslemiş sayfaları. Martı çizimlerinden bir adım sonrasında çöpçü Çavuş Rüstem'le tanışıyoruz, zira Rüstem, eşi ve iki çocuğuyla birlikte anlatıcının mahalleden komşusu.

MUTLULUĞUN EVİ

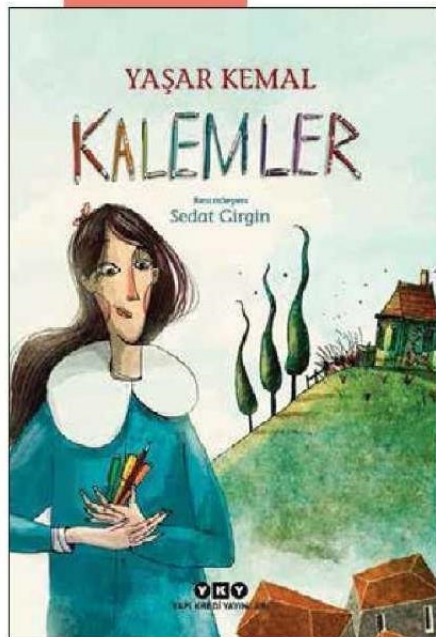
Yaşar Kemal betimleme gücünü, Rüstem Çavuş'un elleriyle yoktan var ettiği bu evi anlatırken alabildiğine hissettirir bize. Çöplükte geçen hayatına inat, Rüstem Çavuş'un evi, mahallenin en temiz, en hoş kokulu evidir. Karı koca hanımelleri ile çevirirler arsanın çitlerini, pencerelere sakız sardunyaları ve fesleğenler yerleştirirler. Kıt kanaat hayatlarında bir cennet mekân

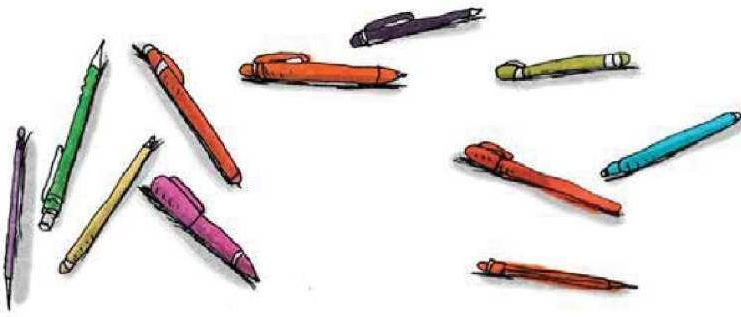
Kalemler

Yaşar Kemal

Resimleyen: Sedat Girgin

Yapı Kredi Yayınları, 48 sayfa

yaratırlar. Her şey çocukları içindir. Abla ve erkek kardeş okusun diye. Anlatıcı hayatla bağı ne zaman zayıflasa bu evden ve Rüstem Çavuş'tan nasıl güç bulduğunu paylaşır: *"Dört yıllık komşuluğumuzda ne zaman sıkılsam, ne zaman karanlığa düşüp dünyayı lanetlesem, çıkardım dışarı, küçük eve bakar, üstümdeki kötülükleri atıverirdim. Pos bıyıklı, yakışıklı adam çöpçü üniforması içinde her akşam eve gelir, bazen coştığında bağlamasını eline alır, çok inceden, duyulur duyulmaz, hiçbir yerde duyamadığım, bundan sonra da ölünceye kadar duyamayacağım türküler söylerdi. Ne söylerdi bu türkülerde? Mutluluk mu, bir keder mi, bir olay mı, bir türlü anlayamazdım."*

ÇÖPLÜKTEKİ KALEM HAZİNESİ

Rüstem Çavuş'tan kendisini çalışma yerine götürmesini isteyen anlatıcı, bizi bu kez de o evle taban taban zıt bir yere, yanık çöp kokularının arasına götürür. *"Çöplükler bu şehirdir ve çöplerin içinden bir şehrin tüm eşyasın çıkabilir"* diyerek insanların neleri attığını, çöpçülerin kendi aralarında bu atık hazinayı nasıl kardeşçe pay ettiğini anlatır. Bu noktada kitaba adını veren kalemler de çıkar ortaya, zira en pahalı dolmakaleminden rengârenk boyama kalemlerine her çeşit kalem de bu çöplükten çıkar. İşte çöpçüler bir tek bunları pay etmez de aralarında, hepsini Rüstem Çavuş'un okuyan ve "çöpçü olmayacak çocukları"na ayırır. *"Rüstem Çavuş... Bir kalem daha... Amma da gözeldir ha... Hiç açılmamış. Rengi de kırmızıdır ha..."* Yaşar Kemal, kendi okuma fırsatı bulamamış işçilerin, eğitime ve "okumuş insan"a yüklediği anlamı işte böyle bir resimde duyurur inceden. İşçilerin Kürt olduğunu da eşitsizliğin yarattığı sınıf farkını da... Hepsini, zerre büyük söz söylemeden içimize işler. Gel gör ki ilkokul beşinci sınıfa giden abla Neriman, bu kalemleri hayatının hiçbir yerine yerleştiremez. İçin için kalemleriyle övünen küçük kız, hayatının ilk sınıfsal ikilemini yaşamaktadır: *"Çöpçübaşı babam çöplerin arasından topladı bu kadar kalemi diyemezdi ki... Ölse de, kesseler de, kanını iyice akıt-salar da diyemezdi ki... Nasıl derdi... Ama mutlaka getirmeli, arkadaşlarına kalemlerini göstermeliydi."*

Osmanbey'de büyük bir kırtasiyecide çalışan Erol Abi'yi görünce hayalinde onu dayısının oğlu olarak canlandırıp bütün bu kalemleri de onun hediyesi olarak takdim eder arkadaşlarına. İsteyen herkese dağıtır kalemlerinden, ta ki içlerinden biri Neriman'ı hırsızlıkla suçlayana kadar. Öyle ya bunca kalem onda ne arar...

Bazı hakikatler, yalan pahasına korunur. Neriman yalanına, dayıoğlu Erol Abi'sinin hediyesi olan kalem hayaline tutunur. Ama başöğretmen kalem kaybeden ya da çaldıran herkesi odasına topladığında, nedense bu çöplükten çıkma kalemlerin hepsinin talibi belirir. Neriman hırsız sayılmayı, hakikati söylemeye yeğ tutar. Bu kalemlerin üzerine atlayan kalabalıktan uzaklaşır. Kızını bilen babası da mahalleden.

HIRSIZ KİME DENİR?

Geriye o çok ağır soru kalır: Sahi hırsız kime denir? Her şeyi yalan dolanla kapışanlara mı bir kalemin mutluluğunu yaşayamayan Neriman'a mı? Güzeli, temizi, el emeğini kıskanır insanlık. Haset eder. Yaşar Kemal bunu da duyurur bize. Çünkü aile bu talana küsüp de evlerini de terk ettiğinde mahalleli koşar kalanı bölüşmeye: *"Güzelim bahçeyi mahalle çocukları çiğnemişler, penceredeki kırmızı, mavi, pembe sardunyalari yolmuşlardı..."*

Ailenin ve mutluluğun izini yitiririz. İçimizden cesur ve inatçı olanlar, belki onları başka bir şehirde sil baştan yeniden güzeller güzeli bir hayat kurarken hayal eder. Ama biliriz ki o kızın üzerinde kalemin çentiği hep kalacaktır artık. *"Çöplükler, şehirlerin tıptı tıpına aynasıdır... Bir şehir pisse, aşağılıksa, kallesse, acımasızsa o şehrin çöplükleri bin misli daha pis kokar. Leş gibi..."* Yaşar Kemal, büyük şehir İstanbul'un notunu böyle verir. Ve biz de her köşesi, eski mahalle dokusu, biraz daha fazla para ve rant için peşkeş çekilen bu şehirde onun her sözünü içimizde duyarız. İçimizdeki küçük masumiyet kırıntılarının üzerine titreriz, anılarımıza, hayallerimize sığınırız. Olur da bir gün Neriman'la karşılaşırsak, gözlerinin içine bakabilelim diye... ■

Dilin edebi niteliği	★★★★★
Kurgunun özgünlüğü ve tutarlılığı	★★★★★
Çizimlerin ifade gücü	★★★★★
Kapak tasarımı ve baskı kalitesi	★★★★★
Redaksiyonun titizliği	★★★★★